

Amtsprovst Johan Peter Købkes Selvbiografi.

Ved Jørgen Swane.

Omkring Midten af det 18. Aarhundrede søgte man fra Regeringens Side at faa Folk til at bosætte sig paa Ahlheden for at dyrke den, en Commission blev nedsat, som dog ikke førte til noget, og efter en Indbydelse i Aviserne kom der kun een eneste, en Tysker, som slog sig ned i Sejbæk i Daubjerg Sogn. Det blev først til Alvor med Sagen, da Regeringen i 1759 bemyndigede Legationsraad Moritz i Frankfurt am Main til at hverve Kolonister. Han lovede dem Frihed for Skatter og Contributioner, en Sum Penge, naar de kom herop og at de bedste Stykker Jord skulde blive dem anviste af en kgl. Commissair, og derved lykkedes det ham at samle 965 Personer fordelte paa 265 Familier. Disse Folk var for det meste Bønder, dog enkelte Haandværkere, og kom fra Rhin- og Main-egnene, hvor mange af dem aldrig havde set en Hede, men været vant til at dyrke Vin, Byg og Rug. Det var jo noget dristigt at hente Folk fra de Egne til at opdyrke en Hede af Ahlhedens Størrelse og Karakter, og man kan forundres over, at de vilde forlade deres frugtbare Land og drage til et fremmed, hvis man ikke husker paa, at Krige næsten uden Ophør rasede i de Egne, saa Frugterne af deres Arbejde Gang paa Gang blev ødelagt for dem. For Moritz gjaldt det kun at skaffe saa mange som muligt, uden Hensyn til Kvaliteten, saa en Del slette Elementer kom med, som det senere var vanskeligt at blive kvit; nogle maatte vandre i Tugthuset, medens andre, 18 Familier, blev anbragt paa Randbøl Hede.

Da Kolonisterne begyndte at komme, var intet i Orden, saa Regeringen maatte lade dem underholde foreløbig i Fredericia og Viborg, men endelig blev der da bygget Huse til dem, indkøbt Køer og Stude og Jorden udmaalt. Byerne Grønhøj og Havredal blev anlagt paa ca. 30—40 Gaarde med tre snorlige Gader med 50 Alen imellem, idet Kolonisterne ikke var til at faa til at bosætte sig mere spredt, de vilde have det paa samme Maade som hjemme. — Fra 1763 til 1771 blev dog flere Gaarde udflyttede.

Da de skulde begynde paa Dyrkningen, viste det sig, at nogle af dem var saa ukyndige i Agerbrug, at man maatte lade dem rejse tilbage, medens Resten tog fat paa det trælsomme Opdykningsarbejde, hvortil kom, at gode Brønde i høj Grad savnedes, ligesom Træ og Gødning, som Kolonisterne ikke forstod at samle og anvende paa den rette Maade. Fra Regeringens Side ofredes store Summer paa Kolonien, saaledes fra 1760—1765 ca. 301,000

JOHAN PETER KØBKE

F  D 27. JULII 1765 - DØD 1. FEB. 1829.

*Nornerne slukkede   jets Lys, men klart i dit Indre
Funklede Aandens den herlige Gl  d i mægtige Straaler.
Virksomhed, Venskab, Lune og Vid gr  d højt
ved dit Gravsted.*

F. S.

Rdl., men overalt maatte man begynde paa, bogstaveligt talt, bar Bund, saa først mange Aar efter kunde man tale om Udbytte. I Viborg boede en Koloniforvalter, som havde Tilsynet med alt Kolonisterne vedrørende, og i 1766 fik de deres egen Kirke i Frederiks, hvori der lige til 1870 prædikedes Tysk, Embedet var lille, Præstens Løn var kun 400 Rdl. men saa havde han ogsaa over 1,000 Tdr. Land som Præstegaards Jord! Jord (Hede) fik Kolonisterne i det hele taget saa rigeligt af, at det var dem umuligt at overkomme Dyrkningen deraf, deres Kræfter splittedes for meget, saa Jorden blev daarligt behandlet. Veje kendtes ikke, udover Hjulspor, førend ca. 1830, da saadanne blev anlagte.

Til denne Udørken var det at Johan Peter Købke i 1796 kom som tysk Præst, og udover Pastor Carstens i 1839 udgivne »Bemærkninger over Ahlheden og dens Colonier« vides der ikke at være Optegnelser angaaende Kolonisterne.

Nedenstaaende Selvbiografi arvedes af Forfatterens ældste Søn Overkrigskommissær Jacob August Købke, og er fra dennes Svigerdatter, Etatsraadinde Marie Købke kommen til Amtsprovstens 3. Søn Oberstløjtnant Niels Christian Købkes Sønnesøn Fabrikejær Johannes Købke i Viborg, som har een Søn Ingeniør Johan Peter Købke, hvilke to ere de eneste mandlige Efterkommere af den Gren af Slægten.

I 1824, hvilket fremgaar af et efterladt Brev, fik den gamle Amtsprovst, som paa dette Tidspunkt var fuldstændig blind, af sin ovennævnte Søn Jacob, en Mahogni-Skrivekasse, 48 cm. paa den ene Led og 43 cm. paa den anden, og 3 cm. høj. Den er delt i to Halvdele til at lukke op, i den højre er der et Rum til Papir, medens den venstre er forsynet med Tremmer til at skyde op og ned. Det tilpassede Papir blev da lagt under Tremmerne, og de blev alle skudt ned, saa der foroven blev et tomt Rum af en Tremmes Bredde ca. 2 ctm. Den blinde Mand fulgte da med Haanden Tremmen, naar han skrev, og naar han kom til Liniens Ende, skød han en Tremme op og begyndte paa den næste.

Optegnelserne ere gjorte dels i Hæfter, dels paa enkelte løse Blade i Kvart Format med Blyant, og det er ofte forbundet med stor Vanskelighed at læse dem; somme Steder har Blyanten kun givet svagt Aftryk og andre Steder meget tykt, saa Skriften er blevet tværet ud i Tidernes Løb, og atter andre Steder er den ene Linie skreven oven paa den anden; idet Forfatteren har glemt at skyde en af Tremmerne op. Paa den anden Side er enkelte Sider skrevet overordentlig smukt og tydeligt i Betragtning af, at det

er en blind Mand. Hvor der derfor i Teksten maatte mangle noget skyldes det Umuligheden af at kunne læse det.

Desværre er Kirkebøgerne brændte for Frederiks Sogn, hvorfor man maa savne Oplysninger om Forfatteren derfra, Egtved Kirkebog eksisterer derimod, og af denne fremgaar blandt andet, at han interesserede sig meget for Havedyrkning. Ved et Provstesynd i 1812 bemærkes, »at Haugen er fortrinlig dyrket«. Om Vinteren holdt han Regne- og Læseøvelser for Drengene Konfirmanderne, saa han den 18. Juni 1810 fik det Vidnesbyrd ved Visitatsen af Provst Kofoed, at »disse Menigheder (Egtved og Ødsted) med Rette kan regnes blandt de meget oplyste i Stiftet — og deres agtværdige Sogne Præst bevidnes den sandeste Højagtelse for den Varme og Iver, hvormed han saa heldigen har fremøvet Ungdommens Oplysning«.

I Egtved og Ødsted i Ribe Stift var han fra 1800 til 1818, da han blev Sognepræst til Mehrn i Sjælland; i November 1822 efter Ansøgning paa Grund af Svaghed afskediget i Naade med Pension; i Juli 1815 havde han faaet Rang med Amtsprovster (5. Klasse Nr. 8). Efter sin Afskedigelse boede han i København, men hans sidste Aar vare trange, han pintes af Sygdom og blev fuldstændig blind, men alle sine Tilskikkelser tog han paa den smukkeste Maade, hvad der fremgaar af hans efterladte Breve. Han døde den 1ste Februar 1829. Hans første Kone Susanne Charlotte Meyer, født den 7. November 1769 og med hvem han blev gift den 10. November 1786, døde i Egtved den 28. Marts 1810 og blev begravet den 5. April. 2. Gang var han gift med hendes Søster Sophie Margrethe Meyer døbt 23. Maj 1763, som døde 8. Juli 1837.

I »Minerva«, »Iris og Hebe«, »Kjøbenhavns Skilderie« og »Borgervennen« har han skrevet Sange ved forskellige Lejligheder, ligesom han har skrevet om theologiske Emner, ja, endogsaa i 1809 fordansket »Fragmenter, det ægteskabelige Liv angaaende, af Code Napoleon«.

Hans hosstaaende Billede er tegnet af hans Fætterson Maleren Christen Købke og lithograferet af Henckel.

Slægtens ældste kendte Stamfader er *Caspar Købke*. Han er født i Svensk-Pommern og kom til Danmark ca. 1720, hvor han gjorde Mesterstykke som Bager 8. Oktober 1736 og nedsatte sig i Førslev i Sydsjælland. Senere flyttede han til København og byggede et lille Hus til Bageri i Klareboderne paa det Sted, hvor St. Claræ Kloster havde ligget. Ca. 1730—31 giftede han sig med *Eleonora Elisabeth Alwartz* fra Førslev. Hun giftede sig 2° med Bager Claus Petersen fra Roskilde, som byggede den egentlige

Bagergaard i Klareboderne og havde med ham 3 Børn, 3° gift med Bager Cent, ingen Børn. Hun ligger begravet i Roskilde Domkirke, paa Gravstenen under Prædikestolen, om den nu mere findes, saas en Kringle.

Med Caspar Købke havde hun 5 Børn: 3 Sønner og 2 Døtre af hvilke den ældste var:

Jacob Berent Købke f. 1731 død 23. Marts 1785, han fik Bagergaarden, gjorde Mesterstykke 1756 og var Oldermænd i 1770, gift 15. November 1758 med Susanne Cathrine Weidenhaupt, Datter af Hof-Sværdfejer Johan Christian Weidenhaupt, f. 1732, d. 7. April 1796 og Catharina Maria Westphall d. mellem 1763—66. (Hun blev 2° gift med Major, Urtekræmmer Christen Christensen). 9 Børn, 6 Sønner 3 Døttre; af hvilke 3 døde som smaa. Den næstældste var:

Johan Peter Købke (se ovenfor). Med sin første Kone havde han 10 Børn, 5 Sønner og 5 Døtre, ingen med den anden.

- 1) *Nicoline Marie Cathrine*, f. 27. Juli 1787, d. 29. November 1849. Gift med Handelsbogholder, Kaptain Peter Weywadt, f. 4. Oktober 1789, d. 27. September 1838.
- 2) *Jacob August Købke*, f. 6. April 1789, d. 3. Marts 1873. Overkrigskommissær, Branddirektør i Odense, gift med Molly Schultz, f. 1796, d. 5. Januar 1881.
- 3) *Carl Frederik Købke*, f. 7. Juni 1791, d. 25. Oktober 1861, Toldassistent i København g. m. Martha Marie Buch, d. 15. Januar 1874.
- 4) *Niels Christian Købke*, født 16. April 1793, d. 26. April 1849, Oberstlieutenant i Ingenieurerne g. m. 7. November 1823 Mette Marie Bruun, f. 15. December 1798, d. 7. Januar 1888.
- 5) *Jacobine Susanne Louise*, f. 22. August 1796, d. 27. December 1875, g. m. Frederik Svendsen, Købmand paa Island.
- 6) *Andreas Ludvig Bernth Købke*, f. 4. Juli 1798, d. 30. Oktober 1862, Godsforvalter, Kammerraad g. m. 26. Maj 1821 Kirsten Katrine Stoim f. 28. Oktober 1795, d. 8. Februar 1881.
- 7) *Petra Dorothea Charlotte*, f. 15. Juni 1800 g. m. Michael Christian Steenbach f. 1800, d. 1890, Købmand paa Island.
- 8) *Emil Christen Pram Købke*, f. 22. Juli 1802, d. 16. Oktober 1864, Fuldmægtig i Københavns Magistrat. Ugift.
- 9) *Wilhelmine Sofie*, f. 16. Januar 1804, d. 25. September 1880. Ugift.
- 10) *Elisabeth Frederikke*, f. 30. Marts 1806, d. efter 1868 g. m. 10. April 1838 Conrad Nannestad, f. 26. Februar 1803, d. 29. Januar 1858. Sognepræst til Landet.

»Jeg skriver ikke min Biographie af noget Slags Forfængelighed, ei heller fordi jeg troer, at jeg i min Stilling har udmærket mig, skjøndt jeg vel ei stod ledig paa Torvet, men Forsynets Førelser med mig har været meget forunderlige, og de ere altid de, der fortjene Enhvers Opmærksomhed. Maaskee vil der ogsaa være Et eller Andet i mit Liv, der kan tiene mine Børn eller Venner som Vink, og da skrev jeg ei gandske uden Nytte, som jeg overalt kun optegnede dette for nærmeste Venner.

Jeg *Johan Peter Købke* er født 25. Juli 1763. Min Fader var Borger og Bager i Hovedstaden, som forstandig, duelig og virksom Borger særdeles agtet Mand, ogsaa en formuende Mand. Jeg kan som en Dreng, da paa maaskee 12 til 13 Aar, mindes min Farmoders Død, men husker tillige, at jeg ved hendes Død selv forfattede Liigvers over hende. Min Moder var *Susanne Catharine Weidenhaupt*. Det forekommer mig, som om jeg kan erindre min Mormoder, skjøndt hun er død i min Barndom. 2 af min Moders Brødre vare Sværdfegere i Kiøbenhavn, den¹⁾ 3die var Justitsraad og Professor i Billedhuggerkunsten ved Kunstacademiet her i Staden. Jeg og en Broder, nu Cancelliraad *C. Købke*²⁾, Chef for Befordringsvæsenets Contoir, bleve bestemte til at studere. Fra min tidligste Ungdom gik jeg i en tydsk Skole, hvor jeg godt erindrer, at Læreren udmærkede sig ved sin særdeles skønne Skrift og var iøvrigt en duelig Mand. Min Ungdoms Underviisning var tydsk, da mine Forældre stammede fra tydske Forældre og søgte Petri Menighed. I Forbigaaende være det sagt, at min Faders Familienavn oprindelig var, saavidt jeg mindes, *Kypcke* eller *Köpcke*, hvilket jeg som Barn saae paa et gammelt Document; men siden er Navnet fordansket, saaledes som nu jeg og hele Familien skriver det, men og en Tiid lang skrev en Linie af Familien, *Kiøbke*. Efter jeg var gaaen min Tiid i Børneskolen, fik jeg Privatlærer for at skulle studere. Upaatvivlelig var jeg den Gang ca. 11 eller 12 Aar. Min første Lærers Navn husker jeg ikke. Han har ellers heller ikke udmærket sig ved noget Særdeles i min Hukommelse uden det, at hans Sæder, der røbede et uopdragent Menneske, allerede faldt mig som Barn i Øinene. Jeg fik efter ham en Student *Lynge*, et, jeg erindrer det godt, meget dannet Menneske, der baade forstod Fransk og Tydsk, thi i dette skulde vi undervises; men denne Lærer kunde vi ei beholde, da og hans franske Underviisning skaffede ham riig Indtægt. Jeg fik da en ny Lærer, Student *Christian Schmidt*, en særdeles duelig Mand, der og underviste i Tydsk og Fransk foruden de akademiske Viden-skaber, men paa Fransk gjorde mine Forældre ingen Fordring.

¹⁾ *Weidenhaupt*, Andreas, 1738—1805. 1791—92 Directeur ved Academiet.

²⁾ *Købke*, Caspar Behrend, 15. Oktober 1765—1826, Cancelliraad, Postmester i Kjøbenhavn, g. m. 1801 Juliane Dorothea Ratz d. 31. Januar 1860.

Denne Lærer var alvorlig og stræng, men upaatvivlelig en meget duelig Academicus; thi paa 2, høist 3 Aar kom vi Brødre i 5te Lectie i Kiøbenhavns latinske Skole og havde, hvad da var siældent, gode Kundskaber i Regning, og skrev jeg, sagde man, særdeles godt; thi vi havde foruden Hr. *Schmidt* en Lærer, Hr. *Madsen*, i Skrivning, hvori jeg virkelig da excelleerte. Min Regnelærer var en udmærket Mand i det Fag og døde, troer jeg, som Lærer deri for Søcadetterne. Upaatvivlelig lagde *Schmidt* en god Grundvold i Latinen; thi deels synes mig, at det er et Beviis paa vor Duelighed, at Justitsraad *Thorlacius*¹⁾ tog os i 5te Lectie, deels og, at jeg ikke veed, at Flere end netop den særdeles gode Latiner Hr. *Alsing*²⁾, vor 5te Lectie-Lærer, egentlig lærte mig Latin; denne Mand døde desværre! endnu inden Aaret var ude, før Examen, om jeg mindes ret, og med ham ender min bedste Underviisning i Latinskolen. Aldrig yndede jeg som Skolediscipel Underviisningsmethoden, skøndt jeg som Yngling umulig kunde have uden dunkle Begreber om, hvad rigtigt var; men jo ældre jeg blev, jo lysere og tydeligere blev det mig, at jeg havde dømt rigtigt. Det var i den Tiid, at Pryglesystemet var det herskende, Udenadslæsningen gialdt for Beviis paa den bedste Elev. Læreren befattede sig aldrig med at giennemgaae, hvad der kunde plapres frem. Enhver skaffede sig i Autorer Oversættelser, trykte eller skrevne, og da vare meget mere end Lærerens Veiledning. *Guidbergs* naturlige og aabenbarede Theologier toge særdeles Tiid til at høres, men at gennemgaae Noget kiendte man i min Tiid ikke til. Med Kalls Verdenshistorie gik det ei bedre, og hver Dag uddeeldes der betydelig og endog ubarmhiertig Haanddask. Tænksomheden sattes lidet og holdtes mindre i Gang, Opmuntring kiendte man ei til. Præmiebøger uddeeldes vel, men Hovedsagen var Udenadsvæsen, og det kom da og meest i Betragtning. Meget for ofte, især i Ugens 3 sidste Dage, Frihed for at læse, og Skoledisciplenes daglige Sang i Fruekirke og ved alle Kirketienester skadede betydelig. Da jeg just ingen Helt var i Udenadslæsning, var den Læren for mig, der virkelig fordredes fra Aften til Morgen og endog fra Middag til Eftermiddag, enten med catechesis Memoreren eller Repeteren af Grammatik eller Prosodie alt for kiedelig. Jeg læste derfor hellere om Aftenen gode Bøger, helst i det Æsthetiske, og lod Lectier blive en Bisag. Jeg havde i 6te Lectie megen Lyst og Smag for latinsk Poesie, men uagtet min Lærer vist erkiendte det, var den hele Opmuntring: »Det kan Du dog, Din Æsell« — og hvad jeg kunde, lærte jeg mig selv, uden at det egentlig fordredes. Ved Examen kom jeg i Mesterlectien, og her vare Rec-

¹⁾ *Thorlacius*, Skuli Thordarsen, 1741—1815. 1777—1803 Rector ved Frue Skole.

²⁾ *Alsing*, Andreas, 1726—1782, Hører ved Latinskolen.

torens, Justitsraad *Thorlacius*' 3 første Dage virkelig de alvorlige. Strængt fordrede han Ord for Ord udenad Theologerne og Danz's ebraiske Grammatik. Med stor Nøiagtighed analyseerte vi under ham det Ebraiske, kraftfuld giennemgik han de latinske Autores, der hørte ham til, saa disse Skoledage vare de, hvori der lærtes Noget, især da han var meget stræng og gierne slog; men desto maadeligere var Conrector, Professor *L. Sahl*¹⁾ 3 sidste Dage. Her kunde hver Discipel læse paa Skolen, hvad han vilde, tage, hvad Pensum i hvilken Bog han lystede. En læste i Historie, en Anden i Qvintilian, den 3dje i Theophrast, den 4de i nye Testamente o. s. v. Intet blev for os giennemgaaet; engang imellem hørte han os, hvor og da alvorlige Prygl bleve uddeelte, eftersom hans Lune var til. Han selv arbeidede paa sit latinske nye Testamente, og der blev virkelig begaaet megen Uorden, megen skammelig Adfærd. Hvo der vilde, kunde næsten usavnet blive borte eller gaae bort en Timestiid efter at være kommen. Disse Ugens Aftener kom mig hiemme saare vel tilgode. En Deel Tiid anvendtes til Lectierne for Rectors Dage, især paa det ebraiske Sprog, som jeg temmelig alvorlig kom ind i, til Latinen og latinske Vers og Læsning i skønne danske og tyske Digtere m. m.; — thi til Conrectors Pensa brugtes Skoletiden, og derfor var idetmindste jeg og maadeligst i dem. I Petri tyske Kirke confirmeret 1779 af Doctor *B. Münter*²⁾.

Uforglemmelig bliver mig den Gaard og de gode Mennesker, Gaarden Solitude, hiin Tiids Inoculations-Sted for Smaakopper, og Oldfruen, da Mdm. *Lund*³⁾, hvis Søn, nu Commmerceraad *A. Lund*⁴⁾, var vor Meddiscipel. Mangfoldige vare her vore Ungdoms Glæder, da Moderen for at fornøie sin Søn lod en Deel unge Mennesker have et Flitsbueskydeselskab hver Søndag om Sommeren og eengang aarlig en Fugleskydning. Vore Bekostninger vare ubetydelig lave ved disse Leiligheder, men Munterheden var stor, og et lille Fyrværkerie og Bal, hvori vore Søstre deeltog. Selskabet havde og ældre og dannede Mænd til Medlemmer, saa Uorden ikke i mindste Maade kunde finde Sted, og til andre Tider nøde Mange der den uskyldigste og muntreste Glæde i den skønne Hauge. Jeg tænker mig den Tiid endnu med Glæde og Taknemmelighed. — Min Skole-

¹⁾ *Sahl*, Laurits, 1734—1805; 1765 Conrector ved Frue Skole. J. P. Mynster og Werlauff giver et lidet tiltalende Billede af ham som en griset, smagløs og nærig Lærer.

²⁾ *Münter*, Balthasar, 1735—1793; 1765—1793 Præst ved Petri tyske Kirke.

³⁾ *Lund*, Christine Amalie født Bing, g. m. Kammertjener Joachim Henrik Lund.

⁴⁾ *Lund*, Adam Gottlob, 1764—1843, Stadslæge i Moss, Commmerceraad, Medlem af Direktionen for de Kongsbergske Manufakturer og Fattigvæsenet i Kongsberg.

tid svandt. — Efter 3 Aar i Mesterlectionen dimitteredes jeg af nysnævnte Rector Aar 1782. Efter hvad alt er sagt, begriber man let, at jeg ei til Examen udmærkede mig, og skøndt Justitsraad *Thorlacius* lod, som vilde han ei dimittere mig af Frygt for, at jeg ei var færdig nok i Theologiens Memoreren, som han kaldte det, var jeg nær ved at udmærkes i den. I det Ebraiske gik det ligesaa, da jeg havde læst paa egen Haand de historiske Bøger, og i Astronomien fik jeg den Tiids Slange.

Min 2den Examen tog jeg Aaret derefter, vel ei i det hele udmærket, men i enkelte Dele, og saaledes vaklede jeg nu i, hvad der skulde vorde min Bestemmelse for Fremtiden. De Herrer Professorer, som jeg til Philosophicum hørte, vare *Riisbrigh*¹⁾ over Philosophie og naturlig Theologie, *Bugge*²⁾ over Astronomie, Statik, Hydrostatik og Optik, *Geuss*³⁾ over Mathematik, Geometrie, Trigonometrie, Stereometrie, m. m., *Kratzenstein*⁴⁾, den muntre og lærde Physiker, over Experimental-Physiken; *Obelitz*⁵⁾ over Ethica. Saa modbydelig og ubehagelig det ebraiske Sprog var mig, førend jeg fik rigtigt Begreb om at anvende *Danz's* Grammatik, saa kiært blev det Sprog og endog de dermed forbundne syriske og arabiske mig siden, hvilket jeg især skyldte min Meddiscipel fra 6te Lectie *A. Heins*⁶⁾, der saa grundig fra 'sin Ungdom studerede dem og døde, efterat vi havde af ham faaet en Oversættelse paa Dansk af Job. Han var især yndet af daværende Professor *Adler*⁷⁾, nu General-superintendent i Holsteen. *Heins* opmuntrede mig meget, og med ham læste jeg meget i det gamle Testamente.

Maaskee var Philologien egentlig blevet det, jeg helst vilde have offret mig til, men det havde sine Vanskeligheder. — Til offentlig Talen havde jeg megen Lyst. Jeg hørte alle vore bedste Prædicanter, da en *Balle*⁸⁾, *Bastholm*⁹⁾, *Treschow*¹⁰⁾, *Maurenbrecher*¹¹⁾, *Paludan*¹²⁾ i Henseende til hans Sprog, men ei Udtale, endog Advo-

1) *Riisbrigh*, Børge, 1731—1809; Professor i Logik og Metafysik.

2) *Bugge*, Thomas, 1740—1815; 1777 Professor i Astronomi.

3) *Geuss*, Joachim Michael, 1745—1786. 1774 Professor i Mathematik.

4) *Kratzenstein*, Christian Gottlieb, 1723—1795; Professor i Experimental-fysik, Læge.

5) *v. Obelitz*, Balthazar Gebhard, 1729—1806; Professor juris.

6) *Heins*, A., død 27. Marts 1791; Studiosus.

7) *Adler*, Jacob Georg Christian, 1756—1834; 1785 Præst ved Frederiks tyske Kirke. 1792 Generalsuperintendent for Holsten.

8) *Balle*, Nicolai Edinger, 1744—1816; 1783 Sjællands Biskop.

9) *Bastholm*, Christian, 1740—1819; 1782 kgl. Konfessionarius.

10) *Treschow*, Hermann, 1739—1797; 1773 Professor theologiae, 1774 Sognepræst ved Garnisons Kirke.

11) *Maurenbrecher*, Johan Gabriel, 1746—1801; 1784 Præst ved reformert Kirke i Kjøbenhavn.

12) *Paludan*, Peder Hansen, 1755—1799; res. Kapellan ved Frelsens Kirke.

caterne i Høiesteret: *Colbjørnsen*¹⁾, *Uldall*²⁾, *Schønheyder*³⁾, *Rosenstand*⁴⁾, *Skibsted*⁵⁾, m. Fl., og glædede mig ved at tænke paa en offentlig Taler. Megen Lyst havde jeg tillige til at undervise Ungdom, og skiondt jeg da ei behøvede det, paatog jeg mig Information for en Kammerraad *Schiøts* 5 Børn, der gjorde megen Fremgang i kort Tiid. Min første Elev er nu Kammerherreinde *du Plat*⁶⁾ og hendes afdøde Søster, Fru Majorinde *Stephens*⁷⁾ og deres Broder⁸⁾, Major i sin Tiid ved Artillericorpset i Norge.

Endelig bestemte jeg mig for Theologien. Alvorlig tog jeg just ikke strax fat, hørte gamle *Jacob Baden*⁹⁾ over Horatz' Epistler og Satirer, læste nogle Timer med nysnævnte *Heins* og fandt især Læsning nok i Poesier og, hvad der hørte til det Skønne. Kammerherre *Suhms* Bibliothek stod da Enhver aaben. Dramaturgien hørte og til den Lecture, jeg meget yndede, som det var min høieste Fornøielse af alle at see Skuespil, og foruden *Holberg* og *Molière*, som paa den Tiid meget gaves, var *Jünger*¹⁰⁾, *Iffland*, *Schröder*, *Lessing* af baade Glæde for mig at see og at læse. Smaaer Rimerier vovede jeg mig til, og selv skrev jeg hen i Vinteren et Skuespil, kaldet Fædrenes Skole, hvortil *Marmontel* gav Stof. Stykket havde vist ikke Værd, skiondt jeg dog virkelig havde nyttet Reglerne; men det forkom mig under Flytning ved Kiøbenhavns Ildebrand, og [det] har dog ofte gjort mig ondt. Skiondt jeg i Begyndelsen ei saa flittig læste Theologie, forsømte jeg dog derfor ikke at gøre mig bekiendt med de bedste Skrifter i dens forskiellige Grene. — Slave var jeg ikke af Læsning: Jeg søgte Selskabelighed; dog har jeg aldrig noget slet Selskab at bebreide mig, skiondt de, jeg ansaae derfor, ei altid vare gode. Jeg blev Medlem af en Klub, *det danske Selskab*. Deri vare mange agtede, sindige Mænd. Her gjorde jeg Bekiendtskab med en *Ole Worm*¹¹⁾, Professor, Rector i Horsens, en

¹⁾ *Colbjørnsen*, Christian, 1749—1814; 1780 Kammeradvokat, 1787 Højesteretsassessor, 1804 Justitiarius.

²⁾ *Uldall*, Peter, 1743—1798; 1769 Højesteretsadvokat, 1772 Defensor for Caroline Mathilde.

³⁾ *Schønheyder*, Johan Martin, 1752—1831; 1774 Højesteretsadvokat.

⁴⁾ *Rosenstand-Goiske*, 1752—1803; 1783 Højesteretsadvokat.

⁵⁾ *Skibsted*, Poul Frederik, 1753—1812; Generalfiskal.

⁶⁾ *du Plat*, Christine født Schiøtt, død 1842 g. m. Generalmajor G. du Plat, død 1841.

⁷⁾ *Steffens*, Eva Olivia født Schiøtt, 1780—1817, g. m. Major Jakob Hansen Steffens, 1771—1815. (Broder til Henrik Steffens).

⁸⁾ *Schiøtt*, Niels, 1811 Kompagnichef i norske ridende Artilleri.

⁹⁾ *Baden*, Jacob, 1735—1804. Sprogmand, 1780 Professor ved Universitetet.

¹⁰⁾ *Jünger*, J. F., wiensk Lystspilforfatter. Hans Skuespil, f. Eks.: »Den aabne Brevveksling« og »Ægtefolk fra Landet«, opførtes tidt i Kjøbenhavn.

¹¹⁾ *Worm*, Ole, 1757—1830. 1784 Magister, 1787 Rector i Horsens.

*R. Nyerup*¹⁾, bekiendt som Professor i Litteratur, og mange Flere. Jeg fortryder ligesaa lidt min Selskabelighed som min megen Læsning, mere den Gang i Smagens end egentlig Flittighedens Verden, men begge have havt megen Indflydelse paa min Dannelselse i Verden. Som ungt Menneske var jeg, hvad man bør være, beskeden og ønskede heller at omgaaes dem, der vare høiere paa Straa end jeg, end de, der vare lavere; følte godt, at jeg stod tilbage for Mange i Kundskaber, men maaskee havde det og i min Fremtid gavnet mig ikke lidet, dersom jeg havde været lidt mere dristig. Maaskee havde Mange givet mig bedre Lys i Mangt; thi jeg levede just i en Periode blandt vore første Lys baade som unge Mænd og som Ynglinge. Lidt mere Nærmelse mod og til dem maatte vordet mig til stor, stor Vinding. Jeg har alt nævnet et Par Mænd, jeg tidlig fra min Ungdom kiendte, og naar jeg nu nævner en *Rabe*, en *Rahbek*, en *Tode*, *Thom. Thaarup*, *Christen Pram*²⁾, *Storm*³⁾, *Wessel*, *Lütken*⁴⁾, *Rosenstand* og mange, mange Flere, som jeg personlig kiendte og i *Dreyers Klub* og *venskabelige Selskab*, hvis Medlem jeg senere blev, kom i Selskab med, og hvis Aand saa ofte moerede mig, saa er der ingen Tvivl om, at jeg jo havde Fordeel og kunde havt større, dersom jeg end mere havde nærmet mig dem. Men jeg glæder mig ved at tænke, hvad jeg har vundet ved dem.

Da min Fader i sit Fag ved Handelen noget var inde med det danske asiatiske Compagnie, stod min Hu til, hvad og muligt kunde være, at jeg med Tiden kunde komme ud med et af Compagniets Skibe som Præst paa China, og da enhver Candidat paa den Tiid kunde bestemme, hvad Character han vilde læse til og gaae op til, — thi en Noncontemnendist var da ligesaa agtet som en Laudabilist — og maatte kunne erholde lige Embede med denne — fattede jeg den Beslutning at læse til Haud. illaud. Jeg begyndte nu alvorligere at arbeide herpaa, hørte nu Collegia hos Prof., Dr. *H. F. Janson*⁵⁾, hos *C. F. Hornemann*⁶⁾, hos Professor *Adler*, nu Superintendenten, over det syriske og ebraiske Sprog og hos *Moldenhawer*⁷⁾ over det første Peters Brev. Her begyndte jeg med Flere at øves i at disputere over theologiske Opgaver af Professoren selv; men da de faldt mig vel svære og jeg var frygtsom, da især en *Bugge*⁸⁾, siden

¹⁾ *Nyerup*, Rasmus, 1759—1829. 1796 Professor i Litterærhistorie, 1793 Medlem af det danske Selskab.

²⁾ *Pram*, *Christen*, 1756—1821. Digter, socialøkonomisk Forfatter.

³⁾ *Storm*, Edvard, 1749—1794. Digter og Skolemand

⁴⁾ *Lütken*, Peter Wilhelm, 1761—1844. Præst, Forfatter.

⁵⁾ *Janson*, Hector Frederik, 1737—1805. Professor, Procantsler, 1789 Biskop i Aarhus.

⁶⁾ *Hornemann*, Claus Frees, 1751—1830. Professor theologiae.

⁷⁾ *Moldenhawer*, Daniel Gotthilf, 1753—1823. Professor theologiae.

⁸⁾ *Bugge*, Peder Olivarius, 1764—1849. Dr. theol., Biskop i Trondhjem.

Biskop i Norge, og *Hjort*¹⁾, siden Biskop i Ribe, blandt Andre dér udmærkede sig, indtraadte jeg i et mindre sligt Selskab, og der lykkedes det bedre. Jeg valgte og daværende Decanus²⁾ *Ole Worm* til Manuductor. Professor og Doctor N. E. Balles Theologie var den Gang en tung og vanskelig Udenadsbog, hvorpaa der saaes saa meget. Noie akademiske Venner havde jeg i Grunden ikke, dog var en riig Mands Søn, en Student *Erichsen*³⁾, virkelig min Ven; Penge og Udenlands-Reiser bedærvede ham, han blev maadelig gift og døde i Vandet. — Dog 2 særdeles Venner havde jeg, *Christian*⁴⁾ og *Emanuel Rafn*⁵⁾ fra Viborg, denne sidste deponerte jeg, og Broderen 1 eller 2 Aar før. 2 Brødre endnu, *Casper*⁶⁾ og *Carl*⁷⁾, vare og mine Venner, dog ei som hiine og først og sidst *Christian*, der døde som Conferentsraad og Assessor i Høiesteret. Disse Brødres Fliid var sjelden og udmærket ordentlig, og næsten hver Aften i vore Studenteraar var Tiden fra 7 til 9 om Aftenen en Samlings-Tiid, og da for at læse om Natten, hvortil vi alle vare hengivne; men den ældste kom jeg med Tiden meest i Berørelse med.

Enten det da var Mode eller Tidens Fordring, skulde de Studerende, især Theologer, tidlig tænke paa at bestige Prædikestolen. Jeg da og. Dog foruden som anført at høre de bedste Talere studeerte jeg meget alvorlig *Bastholms* geistlige Talekunst, og læste jeg og deres Taler med Opmærksomhed og ogsaa af de tyske, en *Spalding*⁸⁾, en *Resewitz*⁹⁾, den berømte. Jeg havde nu udarbejdet en dansk Prædiken paa Langfredag, en Dag, da jeg bestemt vidste, at det var mine Forældre umuligt at komme i Kirken, men da jeg meldte mig for sildig hos Pastor *Koch*¹⁰⁾ i Castellet om at prædike, havde han bortgivet den. Jeg indbildte mine Forældre med Præstens Tilladelse, at den var holdt, og efterat han havde læst den, tilstod han selv min Fader, at han var fornøiet. Kort efter viste min Moder mig Dronning *Louises* Begravelses-Medaille og lovede mig den, naar hun første Gang hørte mig, men tydsck. Skiøndt jeg virkelig afslog det, fordi jeg følte mig aldeles ei skikket til tydsck

1) *Hjort*, Victor Christian, 1765—1818. 1811 Biskop i Ribe.

2) o: for Kommunitetet.

3) *Erichsen*, Erich, 1757—1818. Student, Lærer i Helsing.

4) *Rafn*, Christian, 1761—1822. Højesteretsassessor, Conferensraad. Søn af Landsthingsprocurator i Viborg, Justitsraad H. S. Rafn.

5) *Rafn*, Emanuel, Landvæsens-Sekretair.

6) *Rafn*, Caspar Conrad, 1763—1830. Raadmand i Randers, Etatsraad.

7) *Rafn*, Carl Gottlob, 1769—1808, Deputeret i Commercecollegiet, Justitsraad.

8) *Spalding*, Johann Joachim, 1714—1804. Præst, theologisk Forfatter.

9) *Resewitz*, Friederich Gabriel, 1729—1806. 1767 Præst i Kjøbenhavn, 1774 Superintendent i Magdeburg, Skolemand.

10) *Koch*, Christian, 1750—1789. Præst i Kastellet.

Prædiken, skjøndt jeg kunde læse og forstaae hver tydsk Bog: saa lagde jeg det dog bag Øre, og synderlig nok, at Pastor *Koch* siden faldt paa at spørge mig, om jeg ei en Gang vilde prædike tydsk for ham, da den Gang hveranden Søndag omskiftedes med det tyske og det danske. Vi enedes nu, naar han vilde gennemlæse Manuscriptet og rette Sproget. 3 Uger brugte jeg til at faae den færdig, filet og renskrevet. Jeg dristede mig altsaa til at bestige første Gang Prædikestolen i Citadellet, om jeg mindes ret paa 4de Søndag efter Paasken 1784. Mine Forældre og mange af Familien vare i Kirken, og skjøndt vel lidt rystet ved det første Fodtrin op gik det særdeles godt. Jeg fik nu mange Opmuntringer til at øve mig i tydsk Prædiken og blev deels ved der, deels i Friderichs tydske Kirke paa Christianshavn, ja endog for Pastor *Münter* i Petri, stundum og for Pastor *Manthey*¹⁾, og altid var daværende Catechet [] ved Petri Kirke den, der forud giennemsaa mine tydske Prædikener i Henseende til Sproget, og selv Dr. *Münter* værdigede mig af og til Giennemlæsning af dem. Jeg var en særdeles Ven af min tilkommende Svoger *N. Schyth*²⁾, da Catechet ved Nicolai³⁾ Menighed, og vi enedes flere Gange om at tage samme Text, han i Dansk og jeg i Tydsk; det blev siden bedømt af 3die Mand. Hvilken herlig Veddestrid for mig med en Mand, der fra Academiet var berømt, bekiendt som god Prædicant, og som desuden ved Smagens Værker saameget glædede mig i de Dage. Jeg forbigaaer nu ikke, at jeg og i denne Tiid modtog Underviisning i det Franske af en, om jeg mindes ret, *Krøll*, hvis Methode jeg den Gang saa meget yndede, da den var saa practisk, og i kort Tiid gjorde jeg med mine Medcolleger, der alle vare Studentere, god Fremgang. Engelsk kunde jeg endog gratis have lært, hvori min Svoger *Schyth* var vel øvet, men Tiiden tillod mig det ei da, og senere vilde det endog ved min egen Bestræbelse ei lykkes mig, skjøndt jeg baade læste *Tode* og *Bruun*.

Før jeg gaaer videre, omtaler jeg dog endnu Lidt om min Ungdoms Fornøielser, ei fordi det kan betyde Noget, men deels fordi jeg mindes dem endnu med Fornøielse, deels fordi det er mig en saa kiær Erindring, at min Ungdoms Selskab var vel valgt. Vi indtraadte saaledes en Deel i Selskab for Vinteren for at dandse, fik et skjønt Locale, havde Musici mellem os selv, endeel havde Søstre, Andre Kiærestes med, og [da] jeg kunde nævne mange siden

¹⁾ *Manthey*, Ludvig, 1735—1813. Præst ved Petri Kirke.

²⁾ *Schyth*, Niels, 6. August 1760—9. Januar 1825. Cand. theol. et philol., 1797 Dr. theol., 1804 Sognepræst til Veggerløse; g. m. 13. Marts 1789 Marie Dorothea Købke.

³⁾ Forfatteren skriver urigtigt «Petri Menighed»; *Schyth* blev i November 1785 Kateket ved Nicolai Kirke.

skønne og udmærkede Embedsmænd, er det Beviis for Sandheden af et godt Valg. Vore Bal varede, Kongens Fødselsdag undtagen, ei længere end til Kl. 1 om Natten. Beværtningen var meget god og billig, og en brilliant første Sahl foruden stort Spiseværelse og Kamre til vor Omklædning, Den ene Onsdag var Bal, den anden Concert i samme Locale. I mine Ungdoms-Aar vare vi og nogle faae Venner, der i Familiekrede og for os selv spillede en Gang eller 2 om Vinteren en Comedie, helst af *Holbergs*, hvilket i den Tiid meget morede mig. Saaledes var og et Selskab, endog efterat jeg var givt, mig meget moerende, hvori vi i et lidet Selskab mødtes paa Smørrebrød og et Glas Punsch for at synge og være muntre. Hvo, som havde Lyst, medbragte da sin egen forfattede Sang, og end findes blandt mine Manuscripter een af mig, og med Glæde mindes jeg endnu foruden *Rafn*-Brødrene en *Klingberg*¹⁾, en *Rottbøll*²⁾, begge Advocaterne, en *Colsmann*³⁾, siden Professor, en *Hornslyd*⁴⁾, siden Præst og Ridder af Dannebrog, en *Hornemann*⁵⁾, Professor, og Flere.

Saaledes svandt mine første akademiske Aar, de behageligste i mit Liv, uden Sorger, maaskee ei tilbragte under den strængeste Fliid, men ei heller i lastværdig Dovenskab. Jeg havde i Alt megen Følelse for det Æsthetiske og Sands for, hvad der var skønt og smagfuldt. Havde Tidens Opdragelse i Hjemmet og i Dannelsesskolerne været som nu og under mere smagfulde Lærere, havde jeg dog maaskee naaet en høiere Standpunct, dog jeg kunde jo og være bleven fordærvet. Musik lærte jeg ei min Ungdom, skøndt jeg havde Følelse for den og vel i mandlige Aar lod mig undervise i Spil paa Davids-Harpe, men hindredes deels ved de Pligter, min Stilling siden fordrede, deels glemte jeg, hvad jeg lærte, da jeg ved min Bortreise fra Kiøbenhavn ei kunde faae min Harpe med, der siden fortæredes under Bombardementets Luer. Ogsaa for Tegningen havde jeg i min Ungdom Smag og begyndte og at undervises deri af min Oncle, daværende Professor ved Kunstacademiet; men da jeg i min tidlige Ungdom engang vilde vise en udmærket Fliid for at fuldende en Tegning og ved at være Træk af et Vindue saa nær, at mit høire Øie fik betydelig Trækvind, og Øiets mueligen i Begyndelsen urigtige Behandling gjorde, at jeg næsten havde tabt Synet, hvilket senere er skeet, saa ophørte denne Underviisning, der desuden, meente Man, ikke kunde bestaa med det alvorlige Studium, hvortil det skulde anvendes.

Nu stod jeg bestemt for i Foraaret 1786 at tage min theologiske

¹⁾ *Klingberg*, Christian, 1765—1821. Højesteretsadvokat.

²⁾ *Rottbøll*, Jens Laasby, 1766—1824. Højesteretsadvokat, Generalfiskal.

³⁾ *Colemann*, Johannes, 1771—1831. Professor, Hofkirurg.

⁴⁾ *Hornslyd*, Jens, 1757—1840. Sognepræst til Assens-Kjærum.

⁵⁾ *Hornemann*, Jens Wilken, 1770—1831. Professor, Botaniker.

Embedsexamen, da dette Aar blev et mærkeligt Revolutionsaar saavel for mit videnskabelige som for mit borgerlige Liv i Ordets egentlige og udvidede Forstand, og indtil denne Dag har det havt Indflydelse paa mig. Lige uventet og pludselig blev min Fader syg Fredag Aften d. 20. Marts 1786 og døde Mandag Morgen d. 23. — Et saare betydeligt Indtryk gjorde hans Død paa mig, og lod mig ahne den betydelige Forandring i min Fremtid. Han var en formuende Mand, og min Moder tabte snart Lyst til at fortsætte Bageriet; hun kunde leve af sine Midler. Vi vare 6 Sødskende, jeg, den ældste, og Broderen efter mig vare Studentere, min ældste Søster¹⁾ forlovet med min Svoger, nu Dr. Theol. N. Schyth, Sognepræst til Weggerløse paa Falster, de yngre, 2 Sønner og 1 Datter, saa at sige Børn. Det varede ei længe, før man gjorde mig det Forslag at modtage min Faders Gaard og Haandtering, da saa min Moder vilde beboe Sahlsetagen og være mig behielpelig. Nogle malede mig denne Vei saa god, at jeg selv drømte om hurtig Velstand og fandt det ei saa urigtigt, hvad Nogle sagde, at jeg da slap at slide Cancellie Trapperne, og en Bager, der var Literatus, maatte og kunde vorde meget nyttig og ei forgiæves have anvendt sin Ungdom paa det Videnskabelige. Kun 2 Mænd, som jeg raadførte mig med, vare derimod, min gamle Rector, Justitsraad *Thorlacius* og Pastor *Manthey*. De yndede ei Ideen, og den sidste lagde til: »Ja! dersom det var paa faae Aar, indtil en Yngre kunde lære det«. Men jeg selv, kun 22 Aar, saa kun en Forandring fra den lyseste Side. Beslutningen blev tagen, og da Bagerne havde den Ret at lade deres Sønner paa 24 Timer indskrive og udskrive som Svend i Lauget, vare alle Formaliteter snart iagttagne, og den philosophiske Candidat var omskabt til en Bagersvend. Jeg kigede nu lidt i Bageriet og gjorde mig bekendt med Et og Andet, og i August 1786 gjorde jeg, som om jeg i mange Aar havde været en god Svend, mit ordentlige Mesterstykke hos daværende Bagernes Oldermænd *Johan Krüger*²⁾ i Viingaardsstrædet, fra hvem jeg endog havde mit ordentlige Lærebrev, som i sin Tiid mit Brev som academicus. Jeg skrev nu min Borgerskabseed for den høie og velvise Magistrat og kort efter som Underofficeer i Borgerskabet til dettes militære Fane. Gaarden solgte nu min Moder mig, og min Fædrene-Arv: 2000 Rdl. blev nu afkortet i Summen; saaledes arvede jeg paa Papiir, men virkelig ei i Contanter; thi uagtet jeg er overbeviist om, at min Moder ei gjorde mig med Villie Uret, viiste dog Fremtiden, at jeg efter store Reparationer paa Gaarden og Kiøbenhavns store Ildebrand ei fik for Gaarden, hvad den kostede mig selv; Gaarden burde

¹⁾ *Køkke*, Marie Dorothea, døbt 23. August 1766—6. Januar 1833.

²⁾ *Krüger*, Johan Bernhard, 1732—1787. Oldermænd for Bagerlauget.

været leiet mig, saavidt Bageriet angik. Jeg blev derimod nu min Moders og Broders Debitor og som en Anden maatte begynde med fremmed og stor Giæld. Jeg følte strax min bundne Tilstand og var ei glad ved at tænke paa min Fædreneerf. Mine Børn vorde og betænkssomme, om det skulde vorde Nogens Lod i Fremtiden at overlade Huus eller Gaard til Barn, da den snarere ved Tiids-Forandringer kan tabe end vinde, der kommer i Besiddelse af saadan Eiendom og saaledes mod Forældres Villie dog paa en vis Maade skeer Uret og lider for stort Tab; dette var min Skiæbne i mere end een Henseende. Det gik mig ret godt, saalænge min Moder levede ugift og i Gaarden; thi hun var altid pr. Casse, og deraf havde jeg ved mangel Handel en billig Hielp, men Bladet vendte sig snart. Det var udtrykkelig bestemt, at jeg ved min Søsters Bryllup skulde betale min Moder 4 til 600 Rdl., hvilket jeg gjorde; men snart derpaa giftede min Moder sig igien med Urtekræmmer *Christensen*¹⁾, død som Major i Borgermilitæret. Da hun drog af Gaarden, drog og al min Hielp. Dog jeg gaaer igien tilbage. Jeg giftede mig 1786 og havde Bryllup Mortens-Aften med min uforglemmelige *Susanna Charlotta Meyer*²⁾, Moder til mine 10 fødte Børn. Vel have Mange troet, at en Forlovelse mellem os var Aarsag til min pludselige Bestemmelse og Forandring, men de, som troede Sligt, feilede; thi tvertimod, jeg havde havt Øie paa en vakker Pige i mine Øine, og upaatvivlelig vare vi og af een Mening, men hendes Forældre valgte for hende en Mand, der strax, meente de, kom i Brød. Jeg maatte lade den Fugl flyve, og var gift en 2 Aar før hun. Min Kone var en Datter af *August Henrich Ernst Meyer* og *Helene Cathrine Rasmussen*. I sin Ungdom havde han været Parykmager, men siden levede han for det Meste af sine Penge. Han var en Mand af skøn Forstand, godmodig, men vel lettroende, havde reist meget i Verden, var en Tydsker af Fødsel og talte meget godt Fransk. Min Svigermoder var en Datter af den i sin Tiid meget agtede kongelige Skræder *Rasmussen*³⁾. Min Kone, fra sin tidlige Ungdom opdragen hos en Tante, gift med Farver *Niels Schov*, modtog jeg fra denne min uforglemmelige Ven og Velgiører. Hans Minde bevarer sig i taknemmelig Erindring hos mig; thi da Alle begyndte at vende mig Ryggen, var han den samme Ven, og vel belønnede han de to af mine Døttre, der pleiede hans Kone paa Sygesengen og bestyrede hans Huusholdning til hans Død.

Skiondt de første Par Aar randt vel, hvilede der dog snart en Tungsindighed over mig, som naar en gammel Ven drog bort; min Hu stod meget til min forladte Bog, og jeg besøgte mit Studere-

¹⁾ *Christensen*, Christen, 1756—1820. Urtekræmmer, Major

²⁾ *Meyer Susanne Charlotte*, 7. November 1769—28. Marts 1810.

³⁾ *Rasmussen*, Nicolaus. Kgl. Hof Skræder.

kammer i Baggaarden med en Blanding af Glæde og Bedrøvelse. Dog, jeg vil afbryde og blot bemærke her, at fra det Øieblik, at min Moder giftede sig, stemtes mit Sind meer og meer for Bogen. Noget nu først om mit borgerlige Liv.

Nogle af de vigtigste Tildragelser lader jeg ikke ubemærkede. Det borgerlige Artillericorps blev i min første Bagertiid oprettet af daværende Brandmajor *Boye Junge*¹⁾. Han gjorde mig Tilbud strax at træde ind som Lieutenant i Corpset, men ansat i borgerlig Militære nys vilde jeg, meest for at spare Bekostning af en ny Uniform, ei indtræde, men fortro det siden tidt, især da jeg ved vor nuværende Konges Indtog efter Formælingen maatte have 2den Gang den Udgift. Ved Formælingen var et Par Linier under en Transparent paa det borgerlige Exerceerhuus mit første Rimerie som Borger, hvorpaa snart fulgte en impromptu Vise, da nuværende Hendes Majestæt fødte den 1ste Prinds, og den Nat just var Bal paa det borgerlig militære Exerceerhuus. — Af og til ved saadanne Leiligheder var jeg, liig Poeten i Aabenraa, dog uden Betaling, færdig til at yde min ringe Skiærv. Jeg tilsendte og det venskabelige Selskab, hvis Medlem jeg havde været, anonym en Vise til *Christian Colbjørnsens* Fødselsdag, hvilken siden blev indrykket i »Minerva«; og stundum i et og andet Vennelag digtede jeg oftere fus²⁾ en Vise, hvoriblandt en ved et Aftensmaaltid uden Vesterport, da Grundstenen lagdes af Kronprindsen, nu vor Konge, Frederik d. 6te, til Frihedsstøtten der.

Det Militære var ikke min Hovedsag. Der herskede, som der vel altid har gjort og vel endnu gør for Nogle, en særdeles Lyst til at tage sig ud i Uniform, for Andre en Ligegyldighed. Nogle vilde dengang blive ved den simple, jevne røde Kiøle og Vest og borgerlige Kaarde, om jeg husker ret, med Indskrift paa Pladen »Indfødsret«. Andre strede om, og bare, som de kongelige Militære, store hvide Fiær i Hatten og hvide Bandoleer tvers over Skulderen; det var Kiendetegnet paa den ægte Militær; dertil hørte Capitain *Holst*³⁾, der da fungerede som Stadshauptmand, da Borgerne den Gang ingen havde. Med ham var og daværende Exerceermester, Lieutenant, siden Major *Tscherning*⁴⁾ af lige Mening, men han havde og været Militær i Armeen. Sær forekom den Lyst mig hos Borgerne

¹⁾ *Junge*, Johan Peter Bøje, 1725—1807. Oberst, Chef for det borgerlige Artilleri.

²⁾ fus o: hastig, rask. »Han digter dem fuus en Vise«. (Rabeks *Erindringer*, III. 121).

³⁾ *Holst*, Jens Peder, 1704—1799. Kaptain i det borgerlige Artilleri.

⁴⁾ *Tscherning*, Johan Frederik, 1742—1808. Secondlieutenant i Garden til Fods, Kaptain i Kjøbenhavns borgerlige Infanteri. 1808 Oberstlieutenant i Armeen.

at sætte saa megen Priis paa Udseende af Militær, det, som langt fra var eller kunde være deres Bestemmelse, og hvortil selv saa Faae fik den rigtige Retning, naar Man dog betænker deres Opdragelse i borgerlige Stillinger som Dreng og Svend. Og aldrig vilde der komme den Tiid, da Militærtienesten paa samme Maade vilde eller kunde fordres af dem, som af de dertil opdragne. Aldrig maatte det kunne vorde nogen Skam for Borgerne at staae tilbage i Exer-ceren og Evolutioner for den virkelig disciplinerede Militær. I al Borgerens Fremfærd maatte det være den udmærkede Aand, der viste sig, som Digteren udtrykker: »Den gode Borgers Navn at bære, er Maalet, som vi sigte til«, — og lad saa de Militære længe nok have Uniform, Tact etc. forud for Borger-Militærstanden! Saa tænkte jeg da, saa tænker jeg nu, og endskiøndt det borgerlige Militære nu staaer paa en langt bedre Fod end da, viger jeg ei min Mening, og det forekommer mig, som mange Borgere endnu i vore Dage sætte vel megen Priis paa denne ikke Hovedsag, — der ofte er ret kostbar. — Ved nuværende Kong Frederik d. 6te's Formæhling fik det borgerlige Militær nu første Gang en virkelig reglementeret Dragt, der fortiente Navn af Uniform, blaae lyse Underklæder, høi-røde Kioler med blaae Rabatter og Opslager og en Guld-Epaulet paa, om jeg husker ret, hver Skulder. Saavidt blev nu Enighed frembragt i Dragt og jo rigtignok et mere militærisk Udseende, men og tror jeg, at det blev derved. Mig kiedede det hele Væsen dog som noget taabeligt og meget tidsspildende Plaisanterie, — Nytten var den Gang nok ei meget stor. Ved hver en Ildebrand var Uni-former nok, ved aarlige Sprøitesyn Huusbesøg nok, ved Mand-tællen Løben og Skriven nok. Aarlig i Mynstermaaneden Vagter nok paa Rosenborg og hele Christianshavns Vold og idelig Tilsagn til saadanne Vagter, mange Opløb, hvorved Borgerne maatte patrøllere m. m. —; men nægte skal jeg ei heller, at Uniformen medførte et og andet Behageligt; thi ved den kom Man ofte let der, hvor Man ellers vanskelig eller aldeles ei kom, ofte saae Man da det i Mag, som ellers ved Trængselen gav Besvær. Jeg mindes derfra endnu med Fornøjelse, hvor let det var mig at see Formæhlingens skønne Indtog af nuværende Frederik den 6te og alle de med samme forbundne prægtige og smagfulde Æreporte, — thi Uni-formen gjorde Plads. Jeg glædede mig tidt paa den udmærkede Riddersal, da jeg som Borgerofficeer hver Gang kunde faae Billet og aldrig tog derop for at dandse, men blot en 3 Timer fra 7 til 10 for at see Herskabet dandse, betragte de skønne Malerier og høre den skønne Musik. I Uniform gik jeg betids paa Slottet, hvor jeg altid havde min Domino og mine Sko hos en god Ven, — og dermed var det forbi. — Saaledes var jeg og Øienvidne til Grundstenens Nedlæggelse under Frihedsstøtten udenfor Vesterport, og falder det

mig nu ind, at det gjør mig ondt, at jeg ei har en til den Aften af mig forfattet impromptu Sang i et Vennelag, hvilken da antoges med meget Bifald, dog mere maaskee for Dagens og Anledningens end dens egen Skyld. — Saaledes gav og Uniformen mig Adgang til ved Indtoget, da Frode og Fengal af *Pram* og Høstgildet af *Thaarup* første Gang i hele Kongehusets Nærværelse gaves, at være med blandt de borgerlige Militære, der bleve indladte i Comediehuset fra det saakaldte Giethuus, hvor vi da i fuld Uniform paraderede allerforrest i Parterret og saaledes havde en skøn, nydelsesfuld Aften. Hvad der som Borgermilitær meest morede mig, var Skydeøvelserne paa fri Haand efter Skive i Sommermaanederne eengang ugentlig, hvor 3 Sølvgevinster af f. Ex. en Spiseskees, et Par Theeskeers og en lille Sølvmedailles Værdi vare Præmierne. Hvert Medlem gav ved Indtrædelsen i det første Aar sine Præmier. Jeg og mine, men vandt samme Aar 3 andre, var altsaa uden Tab. Saa havde vi og aarlig en Fugleskydning paa Anlæg i Længden med Præmier og, saa vidt jeg mindes, 2 eller 3 aarlige saakaldte Armaturskydninger, hvor heel Armatur af Gevæhr, Bandoleer med Patronstaske, Kaarde og Gehæng var den høieste Gevinst og siden enkelte Stykker til mindre Præmier. Hvo som vandt den bedste, gav næste Gang en malet Skive, og sædvanligst endtes den Samling ved et Bal paa Exerceerhuset, dog med ei store Bekostninger. Ved en saadan Armaturskydning var det, at Stadshauptmand *Mylius*¹⁾, den af Borgerne saameget yndede, der ved Formæhlingen havde faaet denne Charge, blev kaldet til Slottet for at underrettes om, at den daværende Kronprindsesse var bleven forløst med en Prinds, i hvilken Anledning jeg impromptu forfattede en Sang under Kanonernes Torden paa Christianshavns Vold, og hvormed vi modtog Stadshauptmanden, da han med det glade Budskab kom tilbage i vor Midte.

Men da jeg har berørt de behagelige Ting, kan jeg ei forbigaae de Ubehageligheder, der indtraf under mit Militærvæsen. Det var saaledes tre saakaldte Feider, der paalagde Borgerne Vagter og Patroelleren, hver Gang 2 à 3 Dage og Nætter. — Den første, den saakaldte Philosophgangsfeide, som Rygtet sagde, opkom ved en Ordstrid mellem en Officeer og en Student, og hvor uidentivl Vesterports Vagt vel tidlig blandede sig i Spectaklet, mindes jeg, gik saavidt, at Commandanten reddedes ind paa Raadhuset, den Gang midt paa Gammel Torv; her bleve Vindverne indslagne, og med Vanskelighed slap Manden bort; den endtes dog efter faae Dage, men egentlig hvorledes, husker jeg ei. — Den anden var den saakaldte Posthuusfeide, der havde samme Oprindelse som den første, lige udenfor Posthuset paa store Kiøbmagergade, men var sikkert

¹⁾ *Mylius*, Jens Johansen, 1739—1812. Stadshauptmand.

dæmpet i sit Udbrud, dersom ikke Politiet under daværende Politimester, Etatsraad *Flint*¹⁾ var gaaet vel rask tilværks og [havde] brugt Stokken mod Studenter og ført nogle i Arrest. Den Student, Man tiltroede at være første Aarsag, var en af mine Venner, en vakker ung Mand, der ikke engang vidste af Spetaklet, thi han var gaaet hiem til sin Fader i samme Øieblik uden at ahne noget, og han fik og i Commissionen, som samme Nat anordnedes, den Erklæring at have opført sig som en brav Student. Imidlertid foraarsagede det megen Tumult. Studenterne tyede til Slottet til Kronprindsen, at bede om de Arresteredes Frigivelse, som og skæete. Politimesterens Gaard blev meget ruineret, og Byen var i en 3 Dage, meest om Aftenen, i Allarm, og Patrouiler af alskens Militære til Hest og Fods maatte passe paa Orden. Omenskiøndt jeg ei erindrer, om egentlig Borgerskabet havde Noget at gjøre med den Sag, vil jeg dog nævne den; dog forglemte jeg, at ved den forannævnte mistede Studenterne den Gang Knebelen i Regentsklokken, fordi den uden Tilladelse blev rørt til at samle Studenterne, men hvem der var den egentlige Autor eller rettere gav Ordre dertil, blev skiult, skiøndt jeg næsten 30 Aar derefter uden Tvivl lærte at kiende Ophavsmanden, som heldig slap derfra. — Den 3die Feide var, da alle Lauges Svende enedes om at forlade alle Mesteres Arbeide og Værksteder og paa alle Kroer satte sig til at svire. Oprøret kom, saavidt jeg erindrer, fra Tømmersvendene, men det farligste var: Bagersvendene toge og maatte tage Deel med deri. — De fleste Bagere maatte lukke af Mangel paa Svende, og hvis da ei vor Kronprinds, nu Kong Frederik den 6te, havde henvendt sin Opmærksomhed paa den Fare, var der let bleven Brødmangel, og hvad mere med den? Jeg fattede strax den Beslutning ei at lukke, tog min Tilflugt til Casernerne, hvor jeg blandt Officererne havde Bekiendte, og formodede ei urigtigt, at der blandt de mange tydske Soldater vist gaves nogle Bagersvende. — Jeg fik dem, og de hialp mig. Den første Morgen derpaa var en Søndag, da Kronprindsen befalede hver Oldermænd at møde i Forgemakket paa Frederiksberg Slot. Jeg maatte møde, da Bagernes Oldermænd var syg, for ham, og idet jeg betraad Slots-trappen, mødte, om jeg mindes ret, daværende Oldermænd for Muurmesterlauget, en ung rask og resolveret Mand, mig og spurgte mig, om jeg havde Lyst til at være med for om muligt at faae hver sit Laugs Svende til at gaae til Arbeide næste Dag. Han havde lovet Kronprindsen at gjøre Sit og virke i Forening med Flere. Jeg gav ham mit Løfte, gik op og blev indladt til Audience. Meget oprømt modtog Hans Kongelige Høihed mig ligesom dem, der vare foran mig, hvorfor oprømt? Fordi enhver Erfaring glædede ham

¹⁾ *Flint*, Johan Thomas, 1740—1805. Borgmester og Politimester i København, Etatsraad.

om, at Brødmangel ikke var at befrygte. Jeg bekræftede det og tillagde: »Nogle faae Bagere bager, Deres Kongelige Høihed, og jeg med«. I det Øieblik sagde han: »De bager? Hvordan? Flere Gange har jeg talt med Dem og troede, at De var sendt som Fuldmægtig. Er De Bager?« — Jeg fortalte ham kortelig, at jeg var det, og hvorledes jeg havde Folk, da i samme Øieblik et skrækkeligt »Men« kom mig over Læberne. Det »Men« slap ud ved den hurtige Tankefølge hos mig, da jeg just da var (1794) i Begreb med at bortforpagte Bageriet. Flere Gange vilde Hans Kongelige Høihed vide, hvad mit »Men« betydede, paastod, at jeg vilde have sagt Noget, der blev afbrudt, men da jeg fandt det upassende at sige, hvad jeg tænkte paa, undskyldte jeg mig og bad om Tilgivelse, at jeg havde glemt det. Han mindede mig altsaa om mit Løfte, at deeltage i Røeligheds Befordring, og meget naadigt sagde han sit Farvel. Saasnart jeg var kommen til Kiøbenhavn, ilede jeg til de andre Mænd, der med mig gave Hans Kongelige Høihed deres Ord paa at virke til at faae Svendene i Arbejde, og ved min Hiemkomst fra Snedkernes Laugshuus, hvor Aftalestedet var, havde jeg et Besøg af Stadshauptmanden, der vilde høre nøiere vor Plan. Jeg foredrog ham min, men tillige min Frygt for at faae vore Vindver m. m. ødelagte. Han forsikkrede mig, at der behøvedes kun et Vink, og kongeligt og borgerligt Militær var færdigt til Hielp. Næste Morgen gik jeg paa Bagernes Laugshuus for at erfare Stemningen; men her var ikke at tænke paa at faae Nogen tilbage, Munterhed og Overgivenhed herskede der, Viin flød overalt, men ellers ikke Uorden, kun Ingen vilde arbeide. De den Tiid meget fornuftige saakaldte Oldgeseller bade mig at være meget forsigtig, hvoraf jeg indsaae Gienvordigheder. Jeg bad dem blot skaffe mig fat paa en 8 à 10 af de Svende, hvis Fædre vare eller havde været selv Bagere i Kiøbenhavn. Jeg indbød disse unge Mennesker til Theevand hos mig samme Eftermiddag; de mødte og. Vi gjorde nu en Spadseretour, men lagde Vejen om ad Oberpræsidentens Vaaning; thi med ham havde jeg talt om Morgenens om min Plan. Uden at de tænkte derpaa, stode vi hos Hans Excellence Oberpræsidenten *v. Osten*¹⁾. Han formanede dem til at følge mig og være ubekymrede, da han indestod saavel mig som dem for Alt, hvad der kunde møde. De unge Mennesker fulgte nu med mig hjem, og da Tiid var, gik vi i Bageriet og begyndte Arbeidet, hvorved jeg selv var overværende. Det gik under megen Munterhed, hvortil jeg opmuntrede dem, fordi Man just skulde høre udenfra, at Arbeidet var i Gang. Om Natten bankedes der vel et Par Gange paa Vinduesskodderne, og da jeg paa Forespørgsel paa, hvad der foretoges indenfor, svarte: vi arbeidede, og

¹⁾ *v. d. Osten*, Adolph Siegfred, 1726—1797. Grøve, Statsmand, 1788—1794 Overpræsident i Kjøbenhavn.

indbød de Spørgende til at hielpe, om de vilde, gik de rolig bort. Jeg bekiendtgjorde paa Bagernes Laugshuus, at Svende hos mig havde arbeidet forrige Nat, og at Enhver kunde gaae til sin Mester uden Frygt. Inden Aften var ei alene Bagersvendene, men og af andre Lauge i Arbeide. Dagen efter blev heele Adelgaden besat af kongelig Militære og forbudet, at Ingen maatte gaae ud fra Tømmerskroen. Mod Aften kom Hans Kongelige Høihed selv ridende i Spidsen giennem Adelgade, og alle Tømmersvende førtes som Fanger ud i Citadellet under Escorte af Gadens Vagt. I Citadellet holdtes Forhør, og Dom afsagdes strax, og endeel tydske Svende sattes strax paa Stedet til at fiernes fra Landet. Optoget endtes uden al videre Uorden, og saavidt jeg mindes, brugtes ei det borgerlige Militær, men skulde kun holde sig færdigt. — Skiøndt Slottets Ildebrand var sørgeligt for Enhver, var det dog især meget besværligt for det borgerlige Militær, baade under Branden og efter ved de mange og langt udstrakte Vagter. Og mindre var det jo ikke ved selve Kiøbenhavns Brand Aaret derpaa, hvor end ei jeg, en Maaned før jeg tog Embedsexamen, kunde fritages for personlig Tieneste paa Grund af, at jeg eiede Gaard. Saaledes min militære Løbebane.

Hvad mit egentlige borgerlige Hverv angaaer, da erhvervede jeg mig mange gode Kundskaber af min Faders efterladte Papirer og lærte Compositionerne godt i de fem Brødsorter. Da han, i en 20 Aar næsten, havde været Laugets Oldermænd, var han med i den Commission, som jeg troer, sattes 1772 for nøiagtig at beregne Brødtaxationer i Kiøbenhavn. Disse hans Beregninger gjorde mig betydelig Nytte, og jeg blev ret godt indviet i det Theoretiske. De bedste Kornsorter lærte jeg at kiende ved ældre og kyndigere Mænd, saa at jeg fra denne Side ei heller var ukyndig. Lauget selv bærede mig med Agtelse: Jeg blev meget snart en af dets saakaldte Bisiddere, hvorved jeg baade blev kiendt med Anordninger, Vedtægter, Skikke og Indretninger, høstede endeel Kundskab ved at læse i de gamle Protocoller, hvor saa meget fandtes fra min Faders Tiid, og, uagtet Lauget havde sin saakaldte Laugsskriver, forrettede jeg næsten hele hans Function og havde det Skriverie under min Bestyrelse. Der forefaldt virkelig og i den Tiid Et og Andet, der borde skrives af en Mand, der selv kunde føle Interesse derved, og da det nu blev min Lod at tænke mig ind i saadant, ikke allene skrev jeg, men maatte og ofte være med, hvor der mundtlig skulde tales derom. Saaledes traf det sig, at jeg oftere kom til at tale med Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, hvorved han lærte at kiende mig, og da især een ikke ubetydelig Begivenhed for Lauget indtraf, hvor jeg maatte skrive til Laugets Forsvar, blev en Afskrift af det, jeg havde udarbejdet, af mig selv i Nærværelse af Laugets Oldermænd og de nye Bisiddere overleveret den gamle Grev A. P.

Bernstorff og en Afskrift leveret af mig til selve Hans Kongelige Høihed. Jeg blev virkelig altsaa bemærket. Da der, efter Optoget med Svendene i Kiøbenhavn, blev sat en Commission for nøiere at bestemme Mesteres og Svendes Ret, paalagdes det ethvert Laug at give Oplysninger; ogsaa dette overdroges mig. Da nu min Ungdoms Ven, nu afdøde Conferentsraad og Høiesterets-Assessor *Rafn*, da Secretær i samme Ret, hos mig dagligen fik sin Mad, var han og Manden, der giennømsaae, hvad jeg skrev, saa mit Foredrag altid kunde have den rigtige Rundhed og Nethed i Stiil og Sprog. Jeg kom da virkelig tidt for Orde paa den Tiid, hvilket siden var mig til betydelig Fordeel.

Mine Fritimer deelte jeg mellem Læsning en Stunds Tiid i saakaldte Dreyers Klub, hvor der var megen Aands-Føde, ogsaa lod jeg mig undervise i at spille paa Davids-Harpe, hvori jeg dog ei bragte det vidt, men har dog ofte fortrydt, at jeg ei vedligeholdt det Lidet, jeg kunde; men da jeg ved min Flytning fra Kiøbenhavn ei strax kunde faae min Harpe med, fik jeg den aldrig. Eet, som jeg ogsaa nu med mere Eftertanke lagde mig efter, var Kundskab i det danske Sprog, hvilket i min Skoletiid saa aldeles der forsømt, at i Grunden selv ingen Student deri egentlig havde Kundskab, før Professor *Jacob Baden* begyndte sine Forelæsninger ved Akademiet over hans Grammatik i det danske Sprog, tilligemed practiske Øvelser i samme. Her havde jeg saa faaet Smag derpaa, og læste nu mere alvorligt for at kiende det. End mindes jeg Herr *Badens* Forelæsninger og har ei før og ei siden kiendt et saa stort eller stadigt vedholdende Auditorium som dette, hvor mange alt da fortiente Mænd, f. Ex. *Ove Malling*¹⁾, vare med. Ogsaa hørte jeg endnu til min Fornøielse en *Kratzensteins* Privatissimum over Physiken, og mindedes om hine mine frie Dage.

Det samme Aar 1786, da jeg saaledes begyndte mit egentlige borgerlige Liv, havde jeg Mortens-Aften Bryllup med min ufor-glemmelige, fromme og værdige Hustru *Susanne Charlotte* født *Meyer*; men endskiøndt det ei gik mig just ilde, saa jeg dog altid med en Slags Sorg til mit forladte Studerekammer. Jeg følte og Tiid efter Tiid, at den gamle Regel: »ne sutor ultra crepidam²⁾» er en rigtig Regel, og tænkte tidt paa at raade mine Venner aldrig at forlade deres engang valgte Vei, eller i det mindste at vogte sig for altfor heterogen Forandring. — Jeg manglede i det mindste den mercantilske Aand, som dog maa høre i mere eller mindre Grad den til, der skal have med betydelige Indkiøb at gjøre, kunde heller ikke komme ind i den Aand, man bør have for at føre den rigtige Commando i en saadan Plads. Skiøndt jeg aldrig var af de ødsle,

¹⁾ *Malling*, Ove, 1748—1829. Geheimstatsminister.

²⁾ o: Skomager bliv ved din Læst.

var jeg dog maaskee dog vel selskabelig og borde indskrænket mig inden snævrere Grændser, kort: ei vedligeholde i det Fag den Aand, der mere egnede sig for Videnskabsmanden end for Borgeren i hans Syssel, hvor han skulde have Skillingen for Øie. Jeg vilde saa gjerne tage Deel i det, der hædrede Mandens Tanker. Saa blev jeg Medlem af Efterslægtens Selskab straks efter dets Anlæg, mindes ei, om eller hvorlunde det var forenet med eller udsprunget af »Borgerdyden«, eller dette af hiint, ei heller mindes jeg, om Selskabet »Borgervennen« gik ud fra eller stod i Forbindelse med hine; ei mindes jeg, i hvilket af disse Selskaber det var, at en *Tode* holdt anatomiske Forelæsninger, som jeg bivaanede, og maaskee flere, som jeg uden at mindes hørte. Godt mindes jeg i Efterslægtsselskabet som Inspector at have hørt en *Rahbek*, *Storm* og vist Flere, men nu er det som en Drøm. — Efterhaanden tabte jeg nu virkelig min Lyst til dette Fag, da især en pludselig Vinter uventet tidlig indtraf, da Ingen endnu havde sit Forraad. Jeg havde giort Handel af et betydeligt Quantum Hvede, men blev meget frygtsom ved at tænke paa Summen, afhændede det til min betydelige Skade igien, og Prisen steeg siden paa Torvet til 1 Rdl. Courant for hvert Lispund Hvede o. s. v. En saadan Entreprise lovede mig og Fordeel ved anden Leilighed, men havde Tab til Følge; saa Modet faldt, og da, ved allerede omtalte Familie-Forandringer, den sande Hielp unddroges mig, modnedes mere og mere den Tanke at gaae tilbage til mit akademiske Liv.

Jeg drog mig nu, jeg troer Aar 1790, mere og mere ud fra Selskabelighed, bestemte i det mindste daglig 4 Timer til Studeringer paa mit gamle Studerekammer. Læste det nye Testamente efter *Rosenmüller* og det gamle Testamente efter *Dathe* og *Schultz'* Commentar — og *Mosers* Epitome — og *Micaelis* Dogmatik, *Mosers* Moral og hvad Andet, der kunde være mig til Gavn. — Flittig hørte jeg de bedste Prædicanter, hvor nu en *Busk*, en *Adler*, en *Christiani*¹⁾, en *Marezoll*²⁾, en *Gutfeldt*³⁾ og Flere havde afløst de ældre. Ved Talerne kan jeg ligesaa lidt glemme at anføre, at jeg, skiøndt kun een Gang, hørte *Lavater*⁴⁾, der besteg Prædikestolen som en Prophet, og ei heller forglemmer jeg, hvad Behag jeg følte ved at høre den berømte Orgelspiller Abbed *Vogler*⁵⁾. — Enhver ny Forandring, der forefaldt i Skolevæsenet, blev mig ei ubekjendt; thi da var det, at Man saa at sige alvorlig tog dette vigtige Væsen i

¹⁾ *Christiani*, Christoph Johann Rudolph, 1761—1841, Tysk Hofpræst.

²⁾ *Marezoll*, Johann Gottlob, 1761—1828. Præst ved Petri Kirke.

³⁾ *Gutfeldt*, Frederik Carl, 1761—1823. Holmens Provst.

⁴⁾ *Lavater*, Johann Kaspar, 1741—1801. Schweizisk Præst, besøgte 1795 efter Bernstorffs Indbydelse Kjøbenhavn.

⁵⁾ *Vogler*, Georg Joseph, 1749—1814. Abbed, Komponist.

alvorlig Betragtning. Endog ukiendt og ubemærket var jeg Tilhører af de Forelæsninger, som Biskop *Balle* hiemme i sit Huus holdt om Løverdagen for en stor Samling af Ungdom, bivaanede flittig de cateketiske Øvelser, som et Selskab (af) Candidater under Biskop *Balles* Præsidium holdt, og hørte Prædiken af en af disse sædvanligst om Fredagen i Nicolai Kirke. — Saaledes for mig selv forberedet forpagtede jeg 1794 mit Bageri bort til Mikkelsdag samme Aar, som jeg om Sommeren i Anledning af hiint Svendeoptog havde havt Audience hos Hans Kongelige Høihed paa Frederiksberg Slot. Den 22. October s. A. begyndte jeg mit egentlige Studium, efterat jeg i min egen Gaard var flyttet op i Sidehusets 3die Etage. Uagtet min Lyst og min Fliid laae der mange Vanskeligheder for mig. Den seneste academiske Forordning havde aldeles forandret de tilkommende Candidaters Kundskaber til Embedsexamen imod i Aaret 1786. Den *Kanteske* Philosophie var nu i Gang, for mig noget gandske Nyt. Dog, det skrækkede mig ei. Jeg hørte daglig *Moldenhawer* over Moralen, Professor *Münter* over naturlig Theologie og Kirkehistorie; Eftermiddagen og til Klokken 12 om Natten læste jeg uafbrudt selv uden Manuductør, — dog fik jeg at høre den Gang *Schultz*¹⁾, siden Præst i Maribo (holde) Collegier i en Kirke; i de sidste 2 à 3 Maaneder bivaanede jeg med Flere paa Walkendorffs Collegium nogle Øvelser i paa Latin at besvare latinske mundtlige Spørgsmaal, men hvor jeg som tilforn var for undseelig til at tale et Sprog, jeg saa mange Aar havde savnet Øvelse i; jeg tabte meget derved, som jeg tilforn ved Undseelse havde tabt i at tale det Franske, hvortil jeg havde havt saa mangen god Leilighed, da min Svigerfader, min Kones Onkler alle talte Fransk, og selv hendes Brødre, der i flere Aar havde opholdt sig i Paris. Jeg har ofte fortrydt slig Tilbageholdenhed, og tilraadte ofte Unge aldrig af saadan falsk Undseelse at støde saadanne gode Leiligheder fra sig.

(Fortsættes.)

¹⁾ *Schultz*, Christian Eichenbroch, 1763—1824. Resid. Capellan i Maribo.